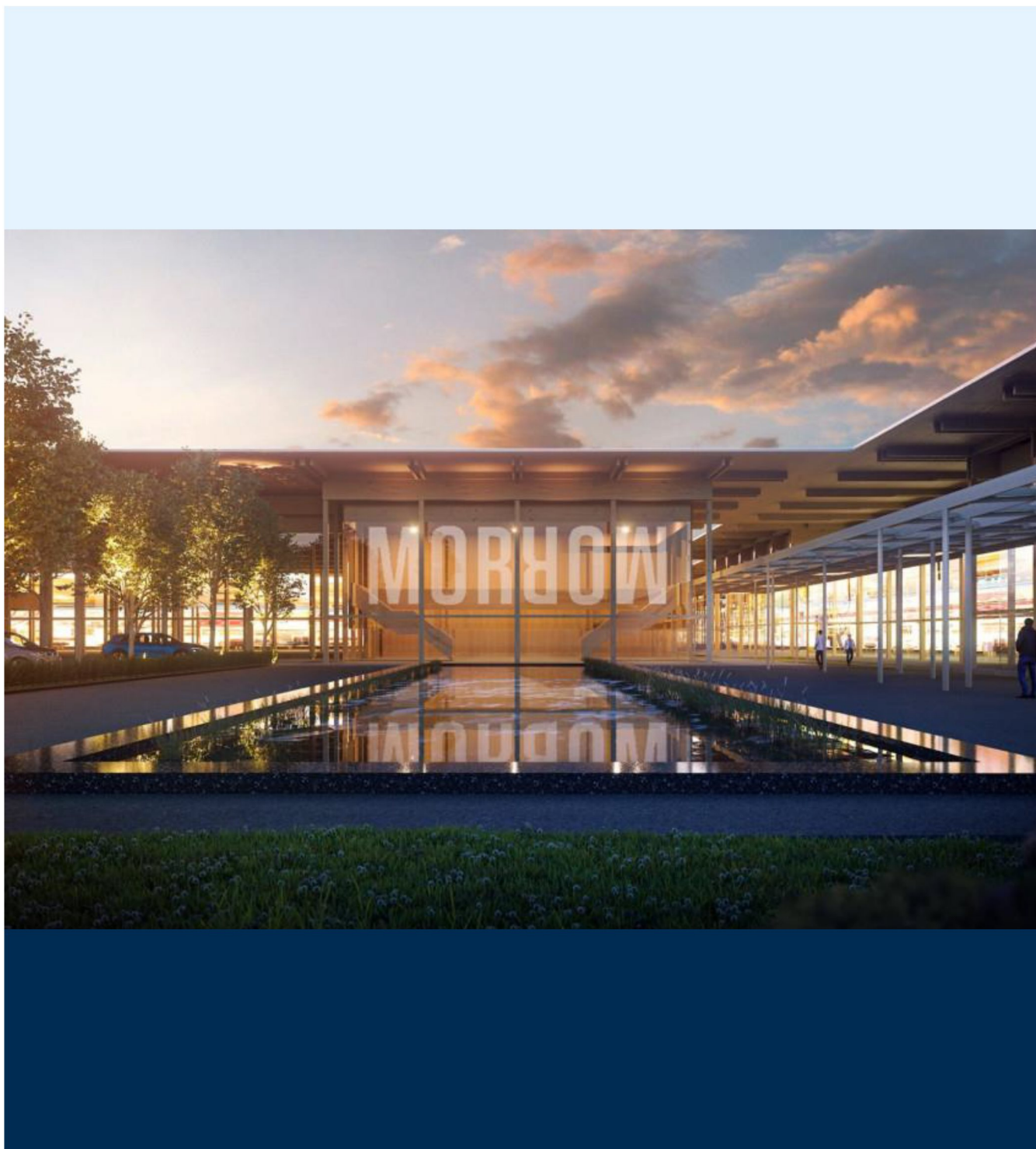

ARENDAL KOMMUNE

Redigert 28.10.21: bystyrets vedtak
fra 02.09.21 ble lagt til i dokumentet.

Kommuneplanmelding 2021

STATUS – UTFORDRINGER/MULIGHETER - ANBEFALINGER

Juni 2021

INNHold:

Morrow Batteries etablering i Arendal – utfordringer, muligheter og anbefalinger	2
Innledning	2
Vedlegg	2
Overordnet fremdriftsplan for fabrikketableringen	2
Erfaringer fra Skellefteå kommune i Sverige	2
Boligbehov	4
Økonomiske konsekvenser	6
Skoler og barnehager	8
Helsetjenesten	8
Kultur	9
Inkludering	10
Levekår	11
Samfunnssikkerhet	11
Mobilitet	11
Klimanøytrale bygg- og anlegg	13
Næringsarealer	13
Kompetansemobilisering / kvalifisering	15
Vekst i næringsliv - ringvirkninger	15
Kommunal plan- og byggesaksbehandling	16
Samarbeid for å nå målene	17

Morrow Batteries etablering i Arendal – utfordringer, muligheter og anbefalinger

Kommuneplanmelding Juni 2021

Innledning

Kommuneplanens samfunnsdel for Arendal kommune ble vedtatt i 2020 og kommuneplanens arealdel for Arendal kommune ble vedtatt i 2019. Som følge av Morrow Batteries etablering i Arendal er det behov for å supplere kommuneplanen med en melding som ser på utfordringer, muligheter og anbefalinger for Arendal kommune.

Kommuneplanens samfunnsdel bygger på FNs bærekraftsmål og presenterer langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunen. Visjoner og mål i kommuneplanen gjelder fortsatt, men forutsetningene for å nå målene påvirkes av Morrow Batteries etablering i Arendal.

For å sikre best mulig beslutningsgrunnlag for den årlige rulleringen av kommunens handlings- og økonomiplan (HØP) skal kommuneplanmeldingen revideres i mai/juni hvert år i kommuneplanens planperiode.

Kommuneplanmeldingen gir også anbefalinger for kommuneplanens arealdel som rulleres i løpet av 2021.

Vedlegg

- Notat om transportutfordringer i Arendal som følge av forventet befolknings – og trafikkvekst i byområdet Arendal/Grimstad (Agder fylkeskommune)
- Boligstatistikk eie og leie
- Flytteanalyse for Arendal kommune

Overordnet fremdriftsplan for fabrikketableringen

Opsjonsavtalen inkludert kjølevannsavtalen mellom Arendal kommune og Morrow Batteries AS ble signert av Arendals rådmann og Morrows direktør 13.5.2021. Styret i selskapet godkjente avtalene 20.5.2021, og Arendal bystyre godkjente dem 27.5.2021.

Andre viktige datoer for fabrikketableringen:

- 4. kvartal 2021/1. Kvartal 2022: Byggestart pilotfabrikk, med produksjon første halvår 2023
- 4. kvartal 2022/1. Kvartal 2023: Forventet byggestart gigafabrikken 1. byggetrinn, med forventet oppstart av produksjon senhøsten 2024.
- Fabrikken forventes å være fullt utbygd i løpet av 2026.

Erfaringer fra Skellefteå kommune i Sverige

Det er i en del sammenhenger naturlig å bruke Skellefteå kommune i Sverige som sammen-likningsgrunnlag for forventet utvikling i Arendal i årene fremover. I 2018 vedtok Northvolt å etablere sin gigafabrikk til Skellefteå kommune. Sommeren 2019 var Northvolt finansiert opp med 3,5 mrd. SEK og planlagt produksjon i fabrikken starter opp i desember 2021. Antall ansatte har gått fra 50 personer i 2020 til 500 personer i 2021. Northvolts pilotfabrikk er plassert i Västerås kommune, drøye 100 km fra Stockholm.

Skellefteå kommune ligger i Nord-Sverige og har i utgangspunktet lavere befolkningstetthet enn Arendal kommune. Kommunen ligger også langt fra sentrale områder og byer lenger sør i Sverige.

De viktigste erfaringene fra Skellefteå er:

Ny virksomhet på nærliggende næringsareal

Det etableres en rekke servicefunksjoner, blant annet hotell, knyttet til og lokalisert tett på fabrikken. Et kinesisk og et koreansk selskap med henholdsvis 250 og 150 ansatte har etablert seg på nærliggende næringsareal og kommunen har vedtatt å bygge ut området videre basert på forventninger om økt vekst og aktivitet.

Sterk satsing på kompetanseutvikling

Skellefteå har ikke eget universitet, men har etablert Campus Skellefteå og samarbeider med universitetet i Luleå.

Kommunen har undersøkt fabrikkens kompetansebehov. De fleste i produksjonen vil ha fagarbeiderbakgrunn. De fleste ansatte knyttet til pilotfabrikken er ansatte med høgskole-/universitetsbakgrunn.

Økt boligutvikling

I perioden 2018 til 2022 er boligbyggingen i Skellefteå firedoblet fra 300 boliger i året i 2018 til 1200 boliger i 2022. Kommunen forventer at det bygges 1000 nye boliger årlig fra 2023 og utover. Boligprisene i kommunen steg med 20% i løpet av 2020. Northvolt oppførte ca. 600 brakkeboliger i forbindelse med anleggsvirksomhet, men er utover dette ikke involvert i boligbygging.

Tilflytting

Til tross for at ekspertene knyttet til fabrikken i hovedsak er rekruttert fra Asia forventer kommunen at størstedelen av de ansatte er svensker som flytter fra andre steder i Sverige. Kommunen jobber målrettet for å tiltrekke seg barnefamilier og markedsfører i særlig grad muligheter for kvinner i alderen 30-40 år.

En viktig forskjell mellom Northvolt og Morrow er at Morrow også velger å etablere Morrow Industrialisation Centre (MIC) inkludert pilotfabrikken i vår region.

Infrastruktur

Kommunen investerer tungt i ny infrastruktur for å takle utviklingen.

Forventet vekst i antall arbeidsplasser

Den planlagte nye batterifabrikken i Arendal forventes å ha 2000 – 2500 ansatte når den er fullt oppe og går om 7-8 år ifølge Morrow. I tillegg etableres det sannsynligvis avtaler med underleverandører direkte til fabrikken, f.eks. kantinedrift, transportoppdrag osv. Dette er de direkte effektene på arbeidsmarkedet i Arendal.

I tillegg etableres det nye underleverandørfirma, eller allerede eksisterende leverandører får økt virksomhet. Normalt regnes industrietablering å føre til 3 ganger så mange arbeidsplasser som selve bedriften, men disse arbeidsplassene kan i prinsippet komme hvor som helst på Sør- og Østlandet. I en analyse gjort i forbindelse med etablering av batterifabrikken til Freyr i Mo i Rana, anslås det at 60 % av disse ring-virkningene kan komme i Nordland fylke.

Siden Agder har en større tetthet av relevante leverandørbedrifter enn Nordland forutsetter vi at inntil 30% av arbeidsplassene vil kunne komme utenfor Agder og at 70% (8-10 000 arbeidsplasser) kommer innenfor Agders grenser.

Legger en dette til grunn, og at Arendalsregionen vil få 60% av disse, vil det kunne innebære totalt ca. 5-6000 ny arbeidsplasser i vår region som følge av etableringen. Men potensiale vil være betydelig større dersom vi arbeider riktig med rammevilkår for nye etableringer.

Dagens antall arbeidsplasser i Arendalsregionen (Østre Agder kommunene) er ca. 40 000. En økning på 15% (6000 arbeidsplasser) de neste 7-8 årene vil ha en sterk effekt på vårt lokale arbeidsmarked.

Kilder til arbeidskraft

- Innledningsvis vil en viktig del av arbeidskraftbehovet bli dekket av norske og utenlandske arbeidstakere som flytter til Arendalsregionen.
- Personer som i dag bor i Arendal, men arbeider i Nordsjøen, andre kommuner, eller helt andre steder i landet. Dette omfatter ca. 6000 personer. 2000 pendler ut til arbeid i industri, olje, anlegg osv. Det er rimelig å anta at den siste gruppen kan ha ønske om arbeid lokalt.
- Personer som i dag er arbeidsledige. Det er pr i dag 750 arbeidsledige i kommunen, 1500 i hele Østre Agder. Noen av disse kan enten direkte eller etter opplæring være aktuelle for arbeid tilknyttet batterifabrikken.
- Unge arendalitter som velger en utdanning som kvalifiserer for jobb på den nye fabrikken.
- Arendal ligger i pendelavstand fra nabokommunene, og i økende grad som følge av utbyggingen av E-18 også befolkningskonsentrasjonene i Kristiansandregionen og Grenland. Når E18 er ferdig utbygd østover vil ca. 360.000 mennesker bo innenfor en times kjørevei fra

batterifabrikken. Disse kan enten velge å pendle noen år, eller velge å flytte til Arendal eller nabokommunen etter en periode med pendling.

- Personer som i dag bor og arbeider i Arendal, og som ønsker å prøve noe nytt.
- Forventet befolkningsvekst i Arendalsregionen

Kilder til befolkningsvekst

Det vil være antall tilflyttere som gjør utslag på utviklingen av folketallet i Arendal, og dermed også boligmarkedet. Innpendlere kan bli en kilde til befolkningsvekst på sikt, hvis Arendal framstår som et attraktivt bosted. Det er vanskelig å anslå hvor mange som vil bosette seg i kommunen. Det vil være viktig å styrke Arendals attraktivitet som bosted gjennom bærekraftig areal- og transportpolitikk.

Både for å få barnefamilier til å velge Arendal, og for å sørge for økt barnetall er det viktig at den nye batterifabrikken og tilknyttede virksomheter også tiltrekker seg kvinnelig arbeidstakere.

Befolkningsutvikling

Det er vanskelig å anslå hva batterifabrikken vil bety for befolkningsutviklingen i Arendal kommune alene. Det er sånn sett også viktig å se på hele Østre Agder, da nabokommuner som Grimstad, Froland, Tvedestrand og Vegårshei må antas å være steder der en del av tilflytterne vil bosette seg.

De som velger å flytte til regionen kan være i kategoriene single, par eller par med barn. I statistikk som viser befolkningsutviklingen i Skellefteå ser det ut til å være en tilflytning av personer i aldersgruppen mellom 25 og 35 år, både enslige og par.

Dersom det som følge av batterifabrikken etableres 5-6000 nye arbeidsplasser i Arendalsregionen er vårt utgangspunkt at 65% av disse bosettes i Arendal kommune, dvs. 3000-4000 nye arbeidsplasser.

Hvis en tredel av disse arbeidstagerne er enslige, en tredel par uten barn og en tredel par med barn kan en regne med at de 3000-4000 arbeidsplassene til sammen gir en befolkningsvekst på 6000-9000 personer i Arendal kommune innen 2028. Dette som en direkte følge av batterifabrikketableringen.

I tillegg til dette kommer den befolkningsveksten på ca.1000 innbyggere kommunen vil få som følge av samfunnsutviklingen for øvrig (SSB's befolkningsfremskrivning middelalternativet).

Boligbehov

Hvis det ikke er mange tilfeller hvor begge ektefellene eller partnerne arbeider på fabrikken vil det tilsi 5000-6000 nye husholdninger med behov for bolig i Arendal og nabokommunene. En ambisjon må som nevnt være å få flest mulig av disse til å bosette seg i Arendal. En viktig premiss for å få til dette er å tilrettelegge for flere boliger for barnefamilier.

Flytteanalysen (vedlegg) forteller oss at Arendal mister barnefamilier til Froland og Grimstad, det er viktig at vi finner årsaken til dette og at dette presenteres i boligstrategien som legges frem til høsten.

Boligmarked

Det var pr 1. april over 800 ledige boliger i de 8 kommunene i Østre Agder. Halvparten av disse boligene er i Arendal og nesten 40 % i Grimstad. 477 av de ledige boligene er leiligheter, hele 360 av disse er nye, resten er bruktboliger, og de ligger i Arendal og Grimstad. 276 av boligene er eneboliger, i hovedsak i Arendal og Grimstad.

De ledige boligene kan dekke behovet til de som vil flytte til regionen for å arbeide her inntil markedet tilsier at det må utvikles nye boligområder.

I tillegg er det ferdige reguleringsplaner for over 3000 nye boliger, og ytterligere 2000 nye boliger hvor det er pågående planlegging eller gitt varsel om planlegging. De fleste av disse boligene ligger utenfor gang- og sykkelavstand til batterifabrikken. Det bør derfor vurderes om det kan tilrettelegges flere boliger nærmere batterifabrikken i tråd med arealutviklingsprinsippene i ATP-planen og arealdelen..

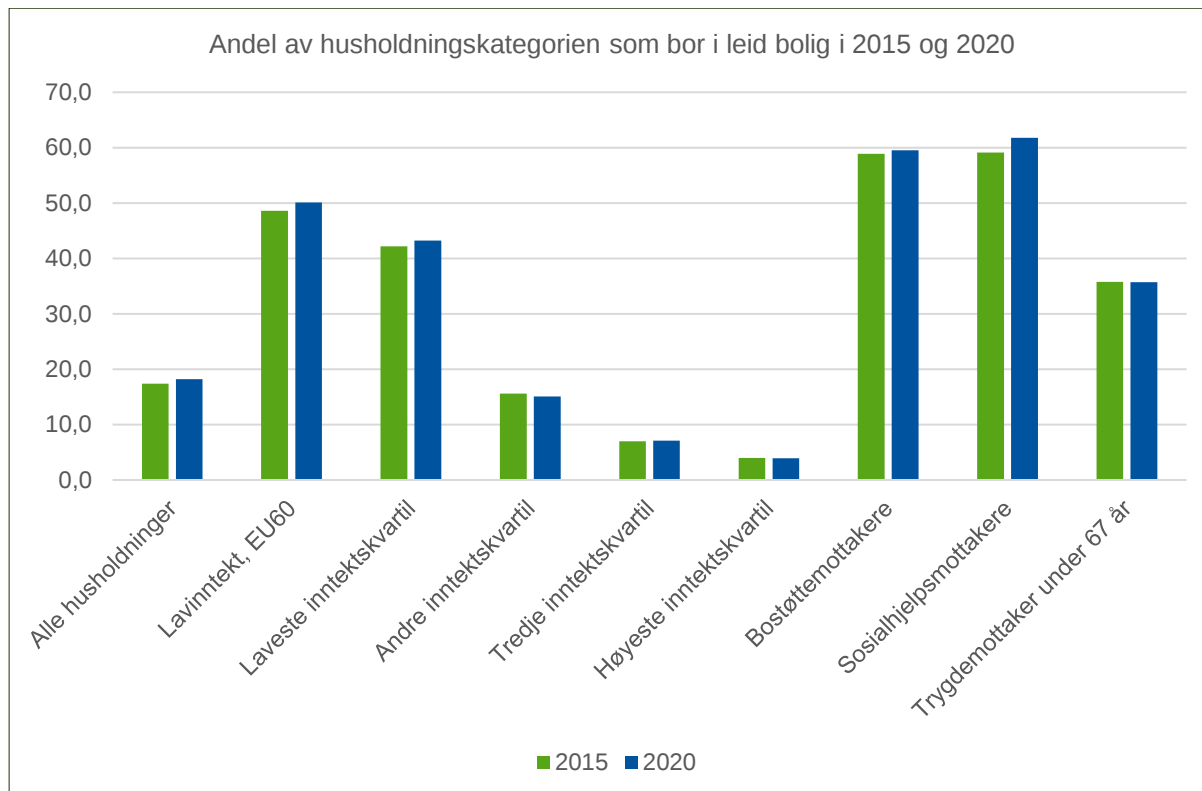
Med utgangspunkt i befolkningsutviklings-regnestykket overfor, som skisserer et behov for 5000-6000 nye boliger i regionen over 7-8 år, anslår vi at boligbyggingen i Arendal kommune må ligge på minst 500 nye boliger pr. år. I dag er boligbyggingen ca. 250 boliger pr. år.

Boligverdi

Økt tilflytting vil føre til økt verdi på eksisterende boliger, det er positivt for de innbyggerne som eier sin egen bolig, for fremtidige inntekter fra eiendomsskatt, og for vedlikehold av eksisterende boligmasse.

Økte boligpriser vil imidlertid slå negativt ut for de som leier i dag. Dette er gjerne personer med lav inntekt. Kommunen bør derfor ha ekstra oppmerksomhet på denne gruppen.

Av husholdningene i Arendal så er det ca 18 % som leier bolig, noe som utgjør 13-14 % av befolkningen. Årsaken til at det er en større andel av husholdninger enn personer som bor i leid bolig er at det i større grad er aleneboende som leier enn familier. Blant familiene er det først og fremst enslige foreldre med barn som leier, hele 45 % av enslige foreldre med barn under 6 år leier bolig. Både arbeidsinnvandrere og flyktninger leier i betydelig større grad bolig enn befolkningen for øvrig. Grafen nedenfor viser andel leie i forhold til inntektsgrupper, og at sårbare grupper vil kunne få problemer hvis det blir prisstigning på utleieboligene, eller huseierne beslutter seg for å bygge om eller selge boligene.

Føringer i kommuneplanens samfunnsdel

En god bolig er viktig og har stor betydning for helse, deltakelse i arbeidsliv og for utjevning av levekårsproblemer. Kommunens innbyggere skal ha et godt boligtilbud uavhengig av økonomisk handlingsrom og funksjonsevne. Nærmiljøene skal fremme fysisk og psykisk helse gjennom gode friluftsområder, møteplasser og infrastruktur. Arendal kommune vil ha flere gode og fremtidsrettede boliger for barnefamilier, eldre og innbyggere med særlige boligbehov.

Føringer i kommuneplanens arealdel

Visjonen i kommunens arealpolitikk er "Nærhet til alt". Det betyr å tilrettelegge for et utbyggingsmønster basert på prinsipper for samordnet areal- og transportutvikling; redusert transportbehov, mindre bilavhengighet, miljøvennlige transportformer og mindre by/tettstedsspredning. Kort vei fra bolig til skole, barnehage, service, møteplasser, rekreasjonsområder og arbeidsplasser.

Selv om det ble tatt ut 18 boligområder av kommuneplanen i 2019 er det i gjeldende kommuneplan lagt ut langt flere boligområder enn hva behovet tilsier. Siden det er usikkert hvor det faktisk vil bli bygget ut må det alltid være en viss overvekt av boligområder i en kommuneplan. Med ny batterifabrikk er dette desto viktigere.

Hvordan påvirker fabrikketableringen boligbehovet

Det er naturlig å tenke at mange av de ansatte vil ønske å bosette seg i batterifabrikkens nærområder (gang og sykkelavstand). Ulike eiendomsutviklere vil naturlig foksuere på dette og det er grunn til å forvente økning i private planinitiativ i disse områdene.

Batterifabrikkens ansatte vil sannsynligvis etterspørre ulike typer bolig avhengig av livssituasjon, økonomi og andre preferanser (se vedlegg om Boligpreferanser).

Det er to kilder til gode boligtilbud til barnefamilier. Det ene er nybygg, det andre er boliger nær barneskoler som i dag benyttes av eldre beboere. Den siste kategorien kan vi frigi raskere for barnefamilier hvis vi har attraktive leiligheter som de eldre kan velge.

ANBEFALINGER:

Det bør utarbeides en boligstrategi som legges frem for politisk behandling i løpet av 2021. Boligstrategien bør legge spesiell vekt på Arendals attraktivitet for barnefamilier og attraktive boliger som er tilpasset fremtidig ansatte tilknyttet batterifabrikken. Boligstrategien bør også drøfte utfordringer innenfor vedtatte arealstrategier og hva som gir kvalitet og attraksjon. Hva gjør det attraktivt for barnefamilier å velge Arendal?

Tilnyttet revisjonen av Kommuneplanens arealdel bør det innledningsvis gjennomføres en arealanalyse av hvordan det kan tilrettelegges flere attraktive boligområder i gang- og sykkelavstand til batterifabrikken. Vedtatte prinsipper for knutepunktsstruktur og styrking av kollektivakser bør legges til grunn.

Økonomiske konsekvenser

Avsnittene under vurderer de kostnadene kommunen har ved etableringen og deretter hvilke inntekter kommunen får.

Kostnadsside

Ressursinnsats i kommunen

Kommunen har lagt ned betydelige ressurser, først for å få Morrow til å etablere seg i Arendal og nå for å tilrettelegge for etableringen. Kommunens næringsavdeling, politisk ledelse, jurister, ledergruppe, kommunikasjon, økonomistab, planstab m.m. arbeider med dette. Kommunens næringssjef er kontaktpunktet mot Morrow, og sørger for den totale fremdriften. I tillegg er det engasjert en teknisk prosjekt koordinator for å holde i alle de tekniske prosjektene.

Morrow er et stort tilskudd til kommunen og et svært stort prosjekt for kommunen å etablere og det legges ned betydelig arbeid fra kommunen for å lykkes. Dette tar tid og koster kommunen i form av lønnsutgifter.

Kjøleanlegg

Kommunen har forpliktet seg til å bygge og drifte et kjøleanlegg for tilførsel av store mengder saltvann til tomta. Anlegget vil hente vann i Tromøysund, og føre dette i en egen ledningstrasé til Eyde Energipark. I avtaleverket er det lagt til grunn at Morrow skal betale leie for dette, slik at anlegget er nedbetalt innen 15 år.

Kommunens risiko i batterisatsingen er først og fremst knyttet til at vi bygger et kjøleanlegg. Rådmannens vurdering er at dersom batteriproduksjonen skulle opphøre, vil sjøvannet være et viktig gode for annen næringsvirksomhet på tomta, i tillegg til rikelig tilgang på elektrisk kraft og ferdig opparbeidet næringsareal nær E18.

Infrastruktur

Det er allerede lagt betydelig kommunal infrastruktur til Eyde Energipark dvs. vann- og avløpsnett, fiber og vei. Morrow skal selv betale for den kraften de trenger og utvidelse av overføringskapasitet.

Arendal kommune har for flere år siden innarbeidet veiforbindelse mellom Heftingsdalen og Arendal Havn i sine overordnede planer, herunder gjeldende kommuneplan. Strekningen fra havna til Neskilen er ferdig regulert og byggestart forventes mot slutten av 2021, i regi av Agder fylkeskommune. Kommunen betaler 50% av kostnadene til denne strekningen over en periode på 15 år.

Kommunen har videre igangsatt arbeid med regulering og finansiering av strekningen mellom Neskilen og Eyde Energipark, en strekning på ca 3,2 km. Veien er planlagt finansiert gjennom fylkeskommunale og statlige midler, og er ventet ferdigstilt innen utløpet av 2024. Arendal kommune skal sørge for at denne veien blir finansiert og bygget. Ihht til avtalen med Morrow skal Arendal kommune tilstrebe en så hurtig fremdrift av arbeidet med etablering av veien som mulig og forsvarlig.

Tomten i Eyde energipark selges til Morrow ihht. statsstøtteregulverket, dvs. at det ikke skal foreligge noen form for offentlig subsidiering. Slik avtaleverket er bygd opp vil det bli opprettet egne aksjeselskaper for hver parsell, og Morrow vil tiltre tomten i flere byggetrinn.

Nye innbyggere

Nye innbyggere har også en kostnadsside. Barn og unge skal gå i barnehage og på skole. Den beregnede befolkningsveksten tilsier at eksisterende barnehage- og skolekapasitet er mer enn tilstrekkelig til å dekke behovet. Det må tilrettelegges for boliger og infrastruktur. Kommunen vil i tillegg på sikt få flere eldre som kommunen skal tilrettelegge for. Det er usikkert når og hvor kostnadene kommer.

Inntektsside

I all hovedsak vil nye innbyggere gi kommunen økte inntekter som i snitt vil dekke kommunes kostnader. Økt innbyggertall er i utgangspunktet positivt økonomisk for kommunen.

Skatt og Rammetilskudd

66 prosent av kommunens inntekter er rammetilskudd og skatteinntekter. Rammetilskudd er penger kommunen får fra staten og viktigste del i dette er en sum pr. innbygger, såkalt innbyggertilskudd. Arendal får kun inn 83 prosent av landssnittet i skatt. Denne skjevheten retter staten opp i for at alle kommuner skal ha mulighet til å gi likeverdige tjenester og Arendal får etter utjevning ca 94 prosent av landssnittet i skatt.

Hvordan kan kommunens inntekter øke ved etablering av Morrow? Det er tre direkte måter kommunens inntekter kan øke på:

- Økte skatteinntekter
- Innbyggertilskudd
- Eiendomsskatt

Skatt

Arendals skatteinntekter ligger i dag på ca. 83 prosent av landssnittet. For at kommunens inntekter i sum skal øke må Arendals skatteinntekter øke til over 94 prosent av landssnittet for at kommunen skal få mer inntekter enn i dag, altså 11 prosentpoeng opp.

- Gjennomsnittlig skatt pr. innbygger var 25 935 i 2020 og 82,4 pst av landssnitt.
- Gjennomsnittlig skatt pr. innbygger i landet var på 31 465 kroner.

Det vil si at før Arendal kommune vil få en økning i skatteinntekter så må snittet for betalbar skatt øke med mer enn 2850 kroner pr innbygger. For at gjennomsnittlig skatt i Arendal skal øke må lønnsnivået i kommunen som helhet vesentlig opp. For å lykkes med det må flere i arbeid og flere må arbeide heltid.

Innbyggertilskudd

Innbyggertilskuddet er på 25 083 kroner i 2020. Arendals kostnadsnivå ligger omtrent på landssnittet. Dersom Arendal får 100 nye innbyggere som fordeler seg i snitt som dagens innbyggere i alder og sosiale kriterier kan man si at i rammetilskudd får kommunen en økning på $(100 \cdot 25\,083 =)$ 2,5 mill. kroner.

Dersom vi får en økning som fordeler seg ulikt på aldersgruppene så blir rammetilskuddet høyere eller lavere enn 25.000 pr innbygger. Innbyggere i arbeidsfør alder gir mindre i rammetilskudd. Kommunen får mest til de innbyggerne som krever mest kommunale tjenester. Gjennomsnittlig beregnet utgiftsbehov pr. innbygger i ulike aldersgrupper i inntektssystemet for 2020 (i 1000 kroner):

	Inntektssystemverdier 2020
0-1 år	15
2-5 år	167
6-15 år	119
16-22 år	15
23-66 år	10
67-79 år	28
80-89 år	123

over 90 år	252
------------	-----

Ved flere innbyggere får kommunen økte inntekter via rammetilskuddet. Inntekten henger sammen med forventet utgiftsbehov.

Eiendomsskatt

Hvis antall innbyggere i kommunen øker kan antall eiendommer øke. Dette vil gi kommunen inntekter i form av eiendomsskatt.

Oppsummering økonomiske konsekvenser

Det vil ta tid før kommunens inntekter eventuelt øker i forbindelse med etablering av Morrow. Økt antall innbyggere vil gi økte inntekter, men potensielt også økte utgifter. Dersom kommunens gjennomsnittlige skatteinntekter øker med mer enn 11 prosentpoeng vil kommunens skatteinntekter øke. Når og om det vil skje krever mer omfattende analyser.

En viktig faktor i dette er at en etablering av denne størrelsen kan medføre næringsvirksomheter i og omkring byen som fører flere ut i arbeid og gir økt optimisme og andre nyetableringer. Mye vil avhenge av hva kommunen velger å sette av til fremtidige næringsarealer. Det vil kreve en grundigere analyse for å si noe om når og hvor mye inntekter kommunen får ved etablering av Morrow, og det vil være mange forutsetninger som må legges til grunn. Men dersom kommunen ikke tiltrekker seg ny arbeidskraft er det sannsynlig at antall innbyggere reduseres fremover, barnefamilier etablerer seg andre steder m.m. og det påvirker kommunens inntekter negativt. For kommunens økonomi er vekst i folketall svært viktig, fallende befolkning og reduserte inntekter er krevende for kommunen.

Skoler og barnehager

Føringer i kommuneplanens samfunnsdel

Barnehager og skoler i Arendal er trygge og gode læringsarenaer der barna har det bra og opplever mestring ut fra sine forutsetninger.

Hvordan påvirker fabrikketableringen skoler og barnehager

Etablering av fabrikk vil føre til økt befolkning og tilflytting, noe som også vil gi flere barn til skoler og barnehager i Arendal kommune. Slik situasjonen er nå er det mange ubesvarte spørsmål som gjør at det ikke er mulig å anslå hvordan det eksakt vil arte seg for skolene og barnehagene. Hvilken aldersgruppe er de som skal arbeide ved Morrow? Når vil de begynne å flytte hit? Vil de bosette seg i Arendal eller omkringliggende kommuner? Vil det være utenlandsk arbeidskraft som vil bo her midlertidig? Vil vi ha arbeidsmarked nok til ektefeller av begge kjønn som ikke skal jobbe ved Morrow? Vil vi ha attraktive boliger for barnefamilier?

Det er stor nedgang i antall fødsler og barnetallet i Arendal kommune er i dag lavt. Vi har derfor svært god kapasitet i både barnehager og skoler. Vi vil derfor godt klare å håndtere at vi får flere barn/elever som følge av etablering av fabrikk. Selv høye anslag på økt befolkning vil ikke klare å utjevne elevtallsnedgangen for skolene de neste 10 årene.

ANBEFALINGER:

Det er fortsatt grunnlag for å gjøre endringer i barnehage- og skolestruktur uavhengig av etableringen. Det anbefales at ny melding legges frem neste år hvor vi har mer data og kan uttale noe mer presist hvordan etableringen vil påvirke skoler og barnehager.

Helsetjenesten

Føringer i kommuneplanens samfunnsdel

At flest mulig kan leve friske og sunne liv er en forutsetning for å oppnå bærekraftig utvikling. Et godt liv gir bedre helse. Samtidig er god helse, basert på den enkeltes forutsetninger, viktig for å kunne leve gode liv. Opplevelse av mestring i eget liv og av å tilhøre et fellesskap er grunnleggende for god helse.

Hvordan påvirker fabrikketableringen helsetjenestene

Noen helsetjenester vil som følge av økt tilflytting måtte justeres opp når det gjelder ressursinnsats. Dette gjelder særlig fastleger, fysio- og ergoterapitjenester og legevakt. Det er vanskelig å si eksakt hvordan dette vil påvirke øvrige helsetjenester, og dette må vi komme tilbake til når vi vet mer om hvordan dette påvirker demografien i vår kommune.

ANBEFALINGER:

Arbeidet med helsefremmende og forbyggende aktivitet må ha sterkt fokus i årene som kommer, for at vi skal fortsatt ha bærekraftige helse- og omsorgstjenester.

Kultur

Føringer i kommuneplanens samfunnsdel og kommunedelplan for kultur

Kommunen skal fremme et inkluderende og mangfoldig kulturliv. Barn og unge skal få gode kulturtilbud og tilgang til kultur- og idrettsanlegg som gir mulighet for å dyrke et mangfold av interesser. Vi skal tilrettelegge for at befolkningen tar vare på sin egen helse gjennom fysisk aktivitet og gode sosiale relasjoner.

Deltakelse i kulturaktiviteter er en form for læring som skal fungere som et supplement både i det ordinære utdanningstilbudet og i fritidstilbudet.

Kulturminner og kulturarv skal gjøres synlig og tilgjengelig, og å bidra til at vår lokale historie blir gjort levende for innbyggerne.

Føringer i kommuneplanens arealdel

For god helse og trivsel er det av stor viktighet at det er god tilgang til natur- og friluftsområder. Områdene må sikres i arealplaner og det må tilrettelegges for stier, skilting og sosiale møteplasser, slik at terskelen for å komme seg ut blir minst mulig. Sikring av områder må være av ulik karakter, både strandsonen, små inneklemte friområder nært boliger og de større sammenhengende naturområdene, samt forbindelsene imellom alt av grønnstruktur. Byrom må oppgraderes for å skape de gode sosiale rammene, stolthet og fellesskap.

Hvordan påvirker fabrikketableringen kulturfeltet

Kort om hvordan kulturtilbudet bidrar til bostedsattraktivitet og livskvalitet

Kulturtilbudet i kommunen bidrar til at innbyggere trives og kan også påvirke hvor attraktive man er for nye tilflyttere. Studier gjort av Telemarksforskning viser at kommuner som satser på kultur tiltrekker seg tilflyttere med høyere utdanning. Det er i dag mange og varierte kultur- og idrettstilbud i Arendal, og flere solide kulturinstitusjoner og -aktører. Det er viktig å stimulere kulturlivet gjennom tilskudd slik at kunstnere, festivaler, arrangører, kulturinstitusjoner og frivillighet har gode betingelser for å drive og utvikle aktiviteter og tilbud til befolkningen. Økonomiske bevilgninger og tilrettelegging fra kommunen er i stor grad en forutsetning for et levende og mangfoldig kulturliv.

Med nye tilflyttere i kommunen vil det være behov for økt satsning på fritidstilbud for barn og unge og arenaer som fungerer som sosiale møteplasser, slik at familier blir inkludert og engasjert i sine nærmiljøer og lokalsamfunnet.

Tilflyttere fra utlandet eller større byer vil ha forventninger til at tilgangen til kulturtilbud som konserter, kunstutstillinger, teaterforestillinger og bibliotek er god, både i form av antall arrangementer, kvalitet og mangfold. Næringslivet vil også profitere på at tilflyttere med høy utdanning opplever kulturtilbudet her som attraktivt.

Arendals identitet er knyttet til kulturhistorien, som lever videre gjennom materiell og immateriell kulturarv og kulturminner. Historiske bygg, kystkultur med skjærgård, sørlandshus og uthavner, industrihistorien, tradisjoner og fortellinger, må forvaltes og videreformidles til nye generasjoner og tilflyttere. Kulturarven er en kvalitet og ressurs som også er med på å gjøre Arendal attraktiv og interessant – det er en del av byens sjel. Utvikling av kommunen og byen må bygges ut fra disse kvalitetene og ikke bygge dem ned.

I valg av bosted er det for mange av stor betydning hvordan tilgangen til større natur- og friluftsområder er, samt tilgang til bolignære park- og rekreasjonsområder. For noen er det viktig med lite tilrettelegging, men for at samfunnet skal få en helseeffekt og at mange benytter seg av natur- og friluftsområder er høy grad av tilrettelegging nødvendig. Med økt tilflytting som følge av fabrikketablering vil det være mange som ikke er kjent i Arendalsområdet. Da vil det være viktig med økt satsning på informasjon, skilting, opparbeidelse av stier, turveier, båt- og badeplasser, parker og friområder. I tillegg til etablering av slike goder er det viktig med økt satsning på vedlikehold og skjøtsel.

ANBEFALINGER:

Økt satsning på:

- Arendals internasjonale profil slik at tilbudene viser et større kulturelt mangfold. Det bør lages en strategi for kulturutveksling mellom Arendal og noen utvalgte byer i andre verdensdeler, gjerne ut fra befolkningssammensetningen og muligheter for tilflytning.
- Utvikling av eksisterende og nye fritidstilbud for barn/ungdom/familier/voksne, gjennom økte tilskudd til lag og foreninger, kulturinstitusjoner, kulturskolen m. fl.
- Fritidskort-ordningen ved å avsette midler for å kunne opprettholde den uavhengig av nasjonal satsning og øke satsen for hvert enkelt barn per år.
- Idrett, friluft- og naturforvaltning for å sikre og tilrettelegge areal for et aktivt liv og ivaretagelse av unik og attraktiv natur.
- Oppgradering av byrom i sentrum, samt triveligere lokalsentre og møteplasser utomhus
- Vern, vedlikehold og formidling av kulturminner og kulturhistorie, både arkitektur, landskap, tradisjoner og historier, som er en del av Arendals rike kulturarv.
- Kunstnere og kulturnæringer som tilfører urbane kvaliteter, kulturelt innhold og arbeidsplasser
- Gjennomføre en kultur- og anleggsanalyse for å få oversikt over kortsiktige og langsiktige behov.
- Gjennomgang av transportplan og offentlig kommunikasjon mellom bydelene og idretts- og kulturtilbudene for å ivareta bærekraftsmål og tilrettelegge for økt deltakelse.

Inkludering**Føringer i kommuneplanens samfunnsdel**

Arendal jobber for at arbeids- og organisasjonsliv anser mangfold som en viktig ressurs for kultur og verdiskapning og at alle barn blir møtt med respekt i barnehager, skoler og lag og foreninger.

Barnehager og skoler i Arendal skal formidle verdien av mangfold og betydningen av inkludering uavhengig av kulturell, politisk eller religiøs tilhørighet og/eller funksjonsevne.

Arendal vil at alle skal ha mulighet til å delta i aktiviteter eller lag og foreninger som fremmer helse og sosialt fellesskap.

Hvordan påvirker fabrikketableringen mulighetene til å jobbe med inkludering i Arendal

Morrow har behov for arbeidskraft med ulike erfarings- og utdanningsbakgrunn. I starten vil det ansettes flest eksperter, som vil inneha sentrale roller i utvikling og forskning. Disse vil være lokalisert både i forskningssenteret på campus i Grimstad og i pilotfabrikken i Arendal. Hovedtyngden av ansatte i gigafabrikken forventes å komme fra 2024. Behovet for omskolering av eksisterende arbeidsliv må påbegynnes og planlegges allerede nå, men effekten vil først være synlig om 3-4 år.

I første fase av fabrikketableringen vil Morrow Batteries rekruttere ansatte både fra inn- og utland. Det er ønskelig at flest mulig av de nyansatte velger å bo i Arendal og det vil derfor være behov for å jobbe spesielt for å sikre inkludering.

ANBEFALINGER:

En industrietablering av denne størrelsen er sjelden. Som kommune har vi et spesielt ansvar for å ønske ansatte på fabrikken og nye innbyggere velkommen og inkludere dem i lokalsamfunnet.

Vi må gjøre det attraktivt å velge Arendal som bosted.

Som vertskapskommune for Morrow Batteries må vi ha god oversikt over fremdrift for ansettelse og behov for tilrettelegging for nyansatte og deres familier. Vi ønsker ansatte velkommen og har spesiell fokus på god informasjon knyttet til barnehager, skoler, kultur og fritidstilbud og ikke minst tilgang på attraktive boliger.

Å tilby tilflyttere sosiale arenaer er viktig, spesielt når de flytter hit fra andre steder i verden. For å bidra til dette har kommunen etablert Ubuntu, som er bantuspråk for "Jeg er fordi du er". Ubuntu er et godt etablert nettverk for utenlandske arbeidere der bedre fellesskap, aktivt medborgerskap og god utvikling i sosiale nettverk står i fokus.

Et mangfold i kulturtilbudene er også viktig, som tilgang på bøker på mange språk, konserter og arrangement som appellerer til en internasjonal befolkning. Det kan også være behov for å utvikle

fritidstilbudet til barn, unge og voksne med aktiviteter som vi i dag ikke har tradisjon for å drive med, men som nye innbyggere ønsker å bidra til å starte opp.

Levekår

Føringer i kommuneplanens samfunnsdel

For at Arendal skal lykkes med å bedre levekårene må det tilrettelegges for at alle individer får mulighet til å utvikle egne ressurser, samtidig som arenaene der mennesker lever sine liv, lar ressursutvikling skje.

Hvordan vil fabrikketableringen påvirke levekårene i Arendal?

Anslagsvis 120 000 unge mellom 20 og 30 år står utenfor arbeid og skole nasjonalt. I Arendal er 15 % av befolkningen i alder 16-25 år og 27 % i alder 26-66 år utenfor arbeid eller utdanning, som er 3 og 6 % høyere enn for hele landet. Utenforskap fra skole og arbeid kan sees på som ubrukte ressurser på individ og samfunnsnivå. Det er sammensatte årsaker til ung uførhet og frafall fra utdanning- og arbeidsliv. Pandemien har forsterket utfordringen ved at sårbare unge rammes sterkere når økonomien og arbeidslivet rammes. Etablering av batterifabrikk vil bidra til at flere kan få tilgang på arbeid og arbeidstrening, slik at flere på sikt vil få mulighet til å være i varig arbeid med de positive ringvirkningene det vil ha på levekårene.

ANBEFALINGER:

For å møte det fremtidige behovet for faglært arbeidskraft må det fortsettes å satse på lærlinger. Det innebærer at det er tilstrekkelig lærlingplasser i offentlig og privat sektor.

Vi må fortsette å utvikle systematisk bruk av Supported Employment som innebærer jobbstøtte tilpasset personer som har omfattende og sammensatte støttebehov for å kunne få og beholde jobb. Å jobbe systematisk innebærer tverretattlig og tverrsektoriell innsats innenfor alle satsinger

Særlig to grupper krever nytenkende og systematisk tilnærming slik at de oppnår arbeidserfaring (Jobbklar):

- Personer med vedvarende lav kompetanse
- Unge uføre

Samfunnssikkerhet

Føringer i kommuneplanens samfunnsdel

Det skal være kontinuerlig fokus på samfunnssikkerhet og beredskap i samfunnsplanleggingen. Det vil i fremtiden være utfordringer knyttet til klima, kritisk infrastruktur, kommunikasjon, terror, ulykker og pandemier. Gjennom regelmessige risiko- og sårbarhetsanalyser og øvelser sammen med nødetater, næringsliv, organisasjoner og innbyggere søker man å redusere fare for, og konsekvensene av slike hendelser.

Hvordan vil fabrikketableringen påvirke arbeid med samfunnssikkerhet i Arendal?

En stor ny batterifabrikk vil sannsynligvis komme inn under Storulykkeforskriften med de krav det fører med seg for bedriften. Etableringen vil også kunne få konsekvenser for dimensjonering av ressursene som må være tilgjengelig for brannvesenet og for helsevesenet.

ANBEFALINGER:

Østre Agders brannvesens rosanalyse må oppdateres med risikobildet rundt batterifabrikken og tilhørende logistikk.

Alle reguleringsplaner bør inneholde risiko- og sårbarhetsanalyser.

Mobilitet

Føringer i kommuneplanens samfunns- og arealdel

Gjennom kommuneplanens arealdel skal kommunen arbeide for løsninger i by- og arealutvikling som reduserer transportbehov og bidrar til at innbyggerne i større grad opplever fysisk nærhet til sine daglige behov.

Kommunen legger til grunn planprinsippene i areal- og transportplan for Arendalsregionen. Kommunen samarbeider med Agder fylkeskommune og Agder kollektivtrafikk AS om driftsopplegg for byferger og busser. Satsing på grønn mobilitet skal gi bedre kollektivtilbud og redusere utslipp fra transport.

Arendal har mål om å være en 1,5 graders by i 2040. Innbyggere og virksomheter skal begrense sitt klimafotavtrykk i tråd med FNs klimaavtale, slik at Arendal ikke overstiger sin klimakvote på 1 tonn utslipp pr innbygger.

Klima- og energiplanen for Arendal kommune angir de overordnede mål for kommunens reduksjon av energibruk og utslipp av klimagasser frem mot 2040. Kommunen kan ikke løfte oppgaven alene, derfor er samhandling med innbyggere, organisasjoner og næringsliv avgjørende. Miljøhensyn skal være overordnet prinsipp i all virksomhet og planlegging. Konsekvenser for klimaet skal belyses i alle politiske saksfremlegg.

Hvordan påvirker fabrikken eksisterende infrastruktur

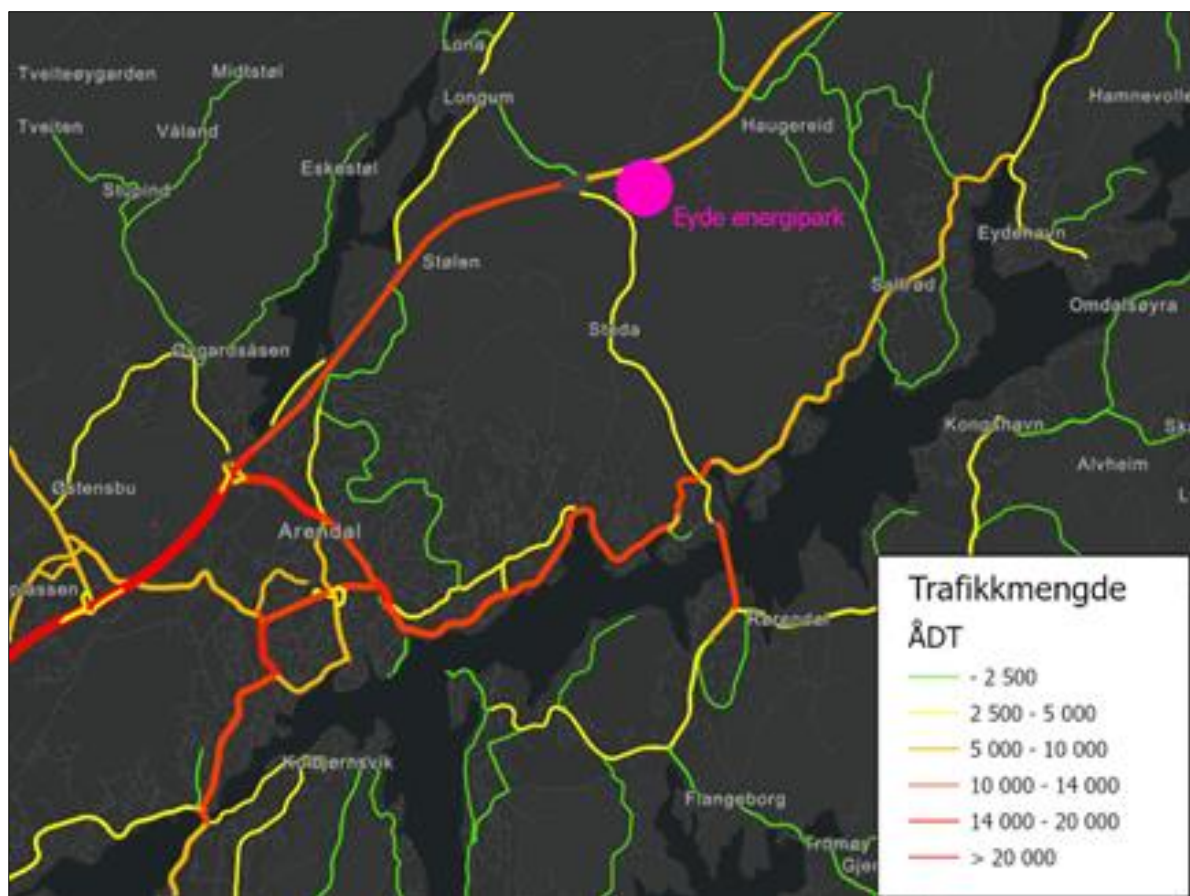
Etablering av industri med inntil 2500 arbeidsplasser vil ha betydning for trafikkavviklingen mellom boligområder og planområdet. Boligområder kan strekke seg innenfor ATP-området (Grimstad, Froland, Tvedestrand og Arendal).

Eksisterende infrastruktur internt i Arendal er ikke tilstrekkelig for å håndtere den økende befolkningsveksten uten betydelige grep for å øke andelen reisende med kollektiv, sykkel og gange.

Råvareleveranser og uttransport av ferdig produkt vil også få konsekvenser for transportnettet både på vei og sjø. Tilsvarende fabrikk i Skellefteå har beregnet at virksomheten genererer trafikk fra 100 lastebiler + 800 personbiler /døgn.

ANBEFALINGER:

Det er behov for en konsekvens- og mulighetsutredning vedrørende fremkommelighet, vegtrafikk og trafiksikkerhet. Utredningen bør inneholde en trafikkanalyse som omhandler alle trafikantgrupper. God og trygg og forutsigbar fremkommelighet for både næringsliv og befolkning bør fokuseres. Arbeidet bør utføres i tett samarbeid med Arendal Næringsforening og sivilsamfunnet, og Agder fylkeskommune bør bistå med underlag.

Hoveddelen av transport av råvarer og ferdig produkt ut og inn av batterifabrikken skal foregå via Arendal havn. Gjennom egen områderegeringsplan må havnas fremtidige rolle som logistikk-

knutepunkt og næringsområde sikres. Målet om utslippsfri autonom transport fra havn til fabrikk, og utslippsfri sjøtransport bør ha et strekt fokus.

Gjennom nasjonale og fylkeskommunale føringer er kommunene forpliktet til å jobbe mot en grønnere og mer klimavennlig persontransport. Sammen med Agder Fylkeskommune og Agder Kollektivtransport (AKT) må kommunen finne løsninger som muliggjør at ansatte og andre som skal til og fra batterifabrikken ikke blir avhengig av personbil.

For å bedre fremkommeligheten for godstransport, og bedre trafiksikkerheten i Saltrødområdet, bør ny veg mellom E18 og Neskilen etableres så snart som mulig. Finansiering av vegen bør sikres via Nasjonal Transportplan. Politisk ledelese bør jobbe tett med sentrale politiske myndigheter for å sikre dette.

Arendal- og Grimstadregionen er en av fem regionbyer som er omtalt i ny tilskuddsordning i nasjonal transportplan 2022-2033. Tilskuddet er geografisk avgrenset og midlene skal gå til mindre investeringer i gang- og sykkelveier og kollektivtiltak. Tilskuddet vil kunne inngå som det statlige bidraget i en eventuell bypakke for Arendal- og Grimstadregionen, hvor nullvekstmålet vil ligge til grunn. Det bør arbeides videre både administrativt og politisk for å påvirke rammebetingelsene for tilskuddsordningen.

Klimanøytrale bygg- og anlegg

Føringer i klima- og energiplanen

Arbeide for på sikt å oppnå nullutslipp i nybygg og ved utvikling av nye områder – eksempelvis ved å vurdere klima- og miljøkonsekvenser av investeringer og ved å tilrettelegge for utslippsfri transport og fossilfri anleggsdrift i nye prosjekter innen bygg og transport.

Hvordan utfordrer fabrikken oss?

Morrow Batteries har som mål å etablere verdens mest bærekraftige batterifabrikk i Arendal.

Både kommunen og Morrow vil ha behov for systemer som kvalifiserer og dokumenterer håndtering av CO₂ i anleggsperioden og sluttproduktet (CEEQUAL-sertifisering).

Etablering av battericellefabrikken vil øke klimagassutslipp lokalt, men bidrar til å redusere utslipp fra forbrenningsmotorer der batterier tas i bruk som energikilde.

ANBEFALINGER:

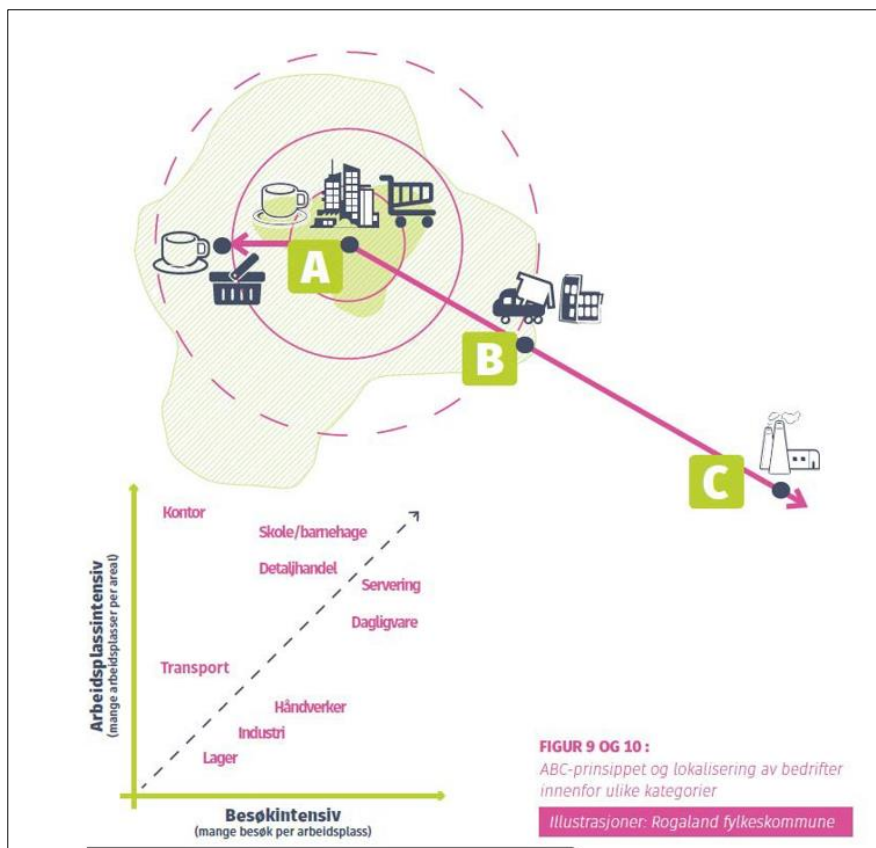
For at Arendal skal oppnå mål om 1,5 graders by i 2040 utfordres Morrow til å benytte miljøklassifiseringssystemer, eksempelvis BREEAM og CEEQUAL, både i utvikling av området og ved bygging av enkeltbygg. Klassifiseringsnivået bør være minst Very good.

Eventuell utnyttelse av overskuddsvarme fra kjølevann må utredes som en del av planarbeidet.

Næringsarealer

Føringer i vedtatt næringsarealstrategi

Rett næring på rett plass, etter det såkalte ABC-prinsippet:

Arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter bør skje i sentrum eller så nært inn på sentrum som mulig. Det samme gjelder for offentlige bygg som skoler, institusjoner, med høy besøksfrekvens, mange ansatte, studenter/elever. Plasskrevende næring og/eller transportintensive lager- eller logistikk-virksomheter skal søkes lokalisert så nært opptil E-18 og andre hovedfartsårer som mulig. Da kan bedriftene få dekket sine transportbehov, samtidig som det samlede transport-arbeidet reduseres.

Behov for nye næringsarealer

Eyde Energipark har et samlet areal på ca 940 daa. Den foreløpige masterplanen til Morrow utnytter hele arealet, inkl. det arealet som i dag benyttes av Agder Renovasjon. Masterplanen legger til grunn et utbyggingsvolum på 350-400.000 m² bygningsmasse, fordelt på 4 byggetrinn.

Erfaringene fra Skellefteå tilsier muligheter for ytterligere store næringsetableringer, både av underleverandører, aktører som kan utnytte varmen i returvannet, servicefunksjoner, transport mv. I hvilken grad dette skjer vil først og fremst avhenge av om det finnes tilgjengelig næringsareal i nærheten av batterifabrikken.

Arendal kommune har vedtatt en egen næringsarealstrategi, hvor næringsarealene er delt inn i A, B og C- områder. Denne strategien har nå begrenset verdi, spesielt knyttet til C- områder. Arealbehovet i C- områder er i strategien anslått til 1,5 daa pr arbeidsplass. Dersom kommunen ønsker å tilrettelegge for en betydelige andel av arbeidsplassene knyttet til ringvirkningene av batterifabrikken tilsier dette behov for 2 - 3000 daa nye næringsarealer i umiddelbar nærhet til batterifabrikken.

ANBEFALINGER:

Kommunen har allerede igangsatt arbeid med områderegulering knyttet til Helle næringsområde, som kan bli på 500-800 daa. Det pågår prosesser med private reguleringsplaner i umiddelbar nærhet til energi-parken på til sammen 200-300 daa. Selv om disse planene blir realisert vil det anslagsvis være behov for ytterligere 1500-2000 daa nye næringsarealer i området.

En nærmere vurdering av behovet bør gjøres gjennom en revisjon av Næringsarealstrategien.

Forslag til hvor nye næringsareal bør lokaliseres må avklares i kommuneplanens arealdel.

Kompetansemobilisering / kvalifisering

Føringer i kommuneplanens samfunnsdel:

Det er høy deltakelse i arbeidslivet. Flere jobber heltid, flere innvandrere og mennesker med nedsatt funksjonsevne er i jobb. Det er svært få arbeidsledige og unge uføre. Andelen unge utenfor arbeidsliv og utdanning er lav.

Målsettingen knyttet til denne etableringen må være at minst 50% av rekrutteringen skjer lokalt/regionalt.

Hvordan påvirker batterifabrikken behovet for kvalifisering?

En rekke offentlige aktører ønsker å bidra til kompetanseheving knyttet til batteriutviklingen på Sørlandet. Det vil være behov for tiltak på fagarbeider- og fagskolenivå, bachelor- og mastergradsnivå, samt på Phd- nivå. Universitetet i Agder har posisjonert seg godt i dette bildet, og samarbeider tett med Morrow Batteries. Eydeklyngen har utarbeidet et eget notat om kompetansebehov for batteriindustrien i Norge, og vil fortsatt kunne påta seg et overordnet ansvar for fremdrift på kompetanseområdet. Eydeklyngens fokus vil imidlertid være hele den norske batteriindustrien, og ikke bare Morrow Batteries.

ANBEFALINGER:

Arendal kommune som vertskap for Morrow Batteries bør ha følgende fokus:

- Identifisere Morrows behov for kompetanse, og være en pådriver med å formidle dette til utdanningsaktørene
- Bistå Morrow med rekruttering i den grad selskapet ønsker det
- Bistå med omskolering/kompetanseutvikling av lokalbefolkningen gjennom NAV, arbeidsmarkedsbedrifter mv.
- Motivere barn og unge til å satse på en karriere innen batteriteknologi, gjennom egne informasjonskampanjer, rådgivning mv.

Vekst i næringsliv - ringvirkninger

Føringer i kommuneplanens samfunnsdel og næringspolitisk handlingsplan

Arendal kommune skal ha høy deltakelse i næringslivet. Det er et mål at flere jobber heltid, flere innvandrere og personer med nedsatt funksjonsevne er i jobb. Kommunen skal ha få arbeidsledige og unge uføre og andelen unge utenfor arbeidsliv og utdanning er lav.

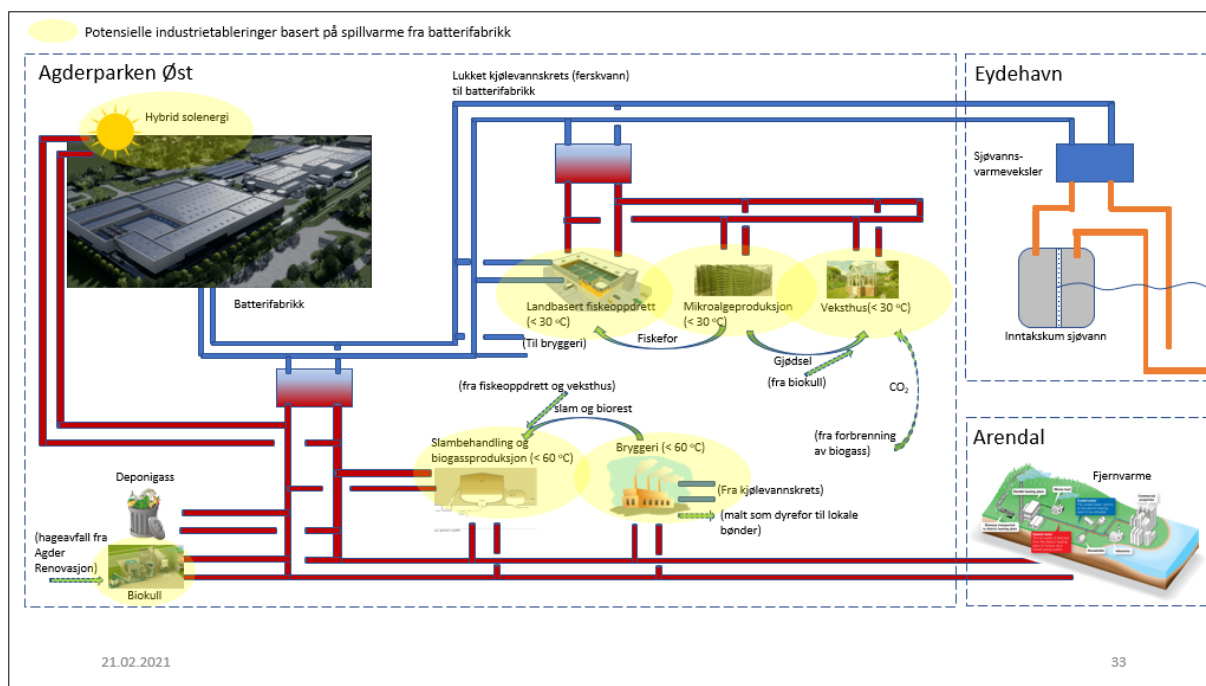
Offentlige og private virksomheter i Arendal kjennetegnes av entreprenørskap, kreativitet og innovasjon.

Kommunen tiltrekker seg bedrifter som arbeider for bærekraftsmålene, skaper grønn vekst og baserer seg på sirkulær økonomi.

Næringspolitisk handlingsplan 2017-2023 er utarbeidet i samarbeid mellom kommunen og næringslivet. Planen skal bidra til at kommunen styrker sin attraktivitet for næringslivet og tenker regionalt i næringsarbeidet.

Hvordan påvirker fabrikketableringen næringslivet i Arendal?

Kommunen har i sitt tilbud til Morrow utarbeidet en skisse over potensielle industrietableringer basert på spillvarme/returvann fra batterifabrikken.

Kommunen som vertskap for Morrow Batteries vil fokusere på realisering av skissen over, og har organisert dette i et eget prosjekt.

Avtalen mellom Morrow og kommune om kjølevannsløseleveranse tar høyde for at nye virksomheter kan tilkobles kjølevannsanlegget. Det er avtalt av Morrow har rettigheter til den temperaturøkningen de selv står for, noe som gir selskapet en økonomisk interesse i å utnytte returvannet kommersielt.

ANBEFALINGER:

- Konkretisere mulige utnyttelsesområder for spillvann fra fabrikk
- Ha dialog med aktuelle bedrifter som kan utnytte spillvannet fra fabrikk eller sjøvann som hentes fra Tromøysund
- Foreslå næringsarealer til nye virksomheter

Kommunal plan- og byggesaksbehandling

Føringer i næringspolitisk handlingsplan:

Næringslivet trenger forutsigbarhet og raske svar. Mål:

Arendal har en saksbehandlingstid og kvalitet som tilfredsstillende næringslivets behov, og som gir næringslivet forutsigbarhet i sin planlegging.

Hvordan påvirker fabrikketableringen kommunal plan- og byggesaksbehandling?

Erfaringene fra Skellefteå var at kommunen der for sent styrket plan- og byggesakskapasiteten. Dette medførte unødvendige utfordringer for det lokale næringslivet.

I Arendal har batterifabrikk allerede påvirket planavdelingen i stor grad. Kommunen og foretakene har igangsatt 5 større reguleringsplaner i egen regi som beslaglegger mye kapasitet. Det er også nedlagt betydelig arbeid i underlag for dette dokumentet; Kommuneplanmelding 2021. Kommuneplanmelding vil fremover bli utarbeidet hver vår for å sikre at kommunen fanger opp relevante utfordringer tilknyttet batterifabrikketableringen.

Det er grunn til å tro at antall plan- og byggesaker vil øke betydelig. Dette er merkbart allerede. Det er særlig tilknyttet innsendte planer og planendringer det forventes størst trykk de nærmeste årene. Men generell vekst i næringslivet vil også generere flere byggesaker.

ANBEFALINGER:

Planavdelingen bør høsten 2021 styrkes med et årsverk for å håndtere økningen i antall innsendte planer. Stillingen finansieres idet vesentligste av saksbehandlingsgebyr. Rådmannen har foreslått dette i Tertial 1 2021.

Byggesaksavdelingen bør også vurderes styrket dersom antall byggesaker øker betydelig. Eventuell stilling finansieres i sin helhet av saksbehandlingsgebyr. Dette bør vurderes i Tertial 2 2021.

Samarbeid for å nå målene**Føringer i kommuneplanens samfunnsdel**

Politikere, ledere og ansatte i Arendal kommune er åpne og positive til henvendelser, initiativ og forslag. Kommunen lytter til henvendelser og vurderer muligheter for samskaping. Kommunen samarbeider tett med Med hjerte for Arendal, Arendal næringsforening og andre organisasjoner om initiativer som berører organisasjons- og næringsliv.

Hvorfor er samarbeid for å nå målene viktig knyttet til etablering av batterifabrikken?

Arendal har lang tradisjon for å samarbeide tett og åpent med en rekke aktører fra offentlig sektor, akademia og privat næringsliv. Allerede i arbeidet med å tilby lokalisering av Morrow Batteries batterifabrikk la Arendal stor vekt på å jobbe i partnerskap med andre offentlige virksomheter, næringslivet og akademia. I etterkant av beslutningen er dette trukket frem en av suksessfaktorene bak at Arendal ble valgt som foretrukket sted for fabrikken.

Arendal har lang tradisjon for å jobbe i et pentahelix-perspektiv, dvs. i tett samarbeid mellom, offentlige virksomheter, privat sektor, akademia, frivillig sektor og innbyggere og kommer til å legge denne modellen til grunn for det videre arbeidet med fabrikketableringen. Kommunens næringspolitiske handlingsplan legger dette til grunn for arbeidet med næringsutvikling i kommunen. Kommuneplanens samfunnsdel legger til grunn at fremtidens Arendal skapes gjennom tett samarbeid med innbyggere, næringsliv, frivillighet og organisasjoner. Gjennom samskaping ønsker Arendal kommune å bidra til at lokalsamfunnets ressurser forvaltes til det beste for fellesskapet.

ANBEFALINGER:

Fortsette å jobbe i tråd med strategi for samskaping i Arendal og legge vekt på at de beste løsningene skapes når vi bygger på viten, ressurser og kompetanse fra innbyggere, frivillige lag og foreninger, bedrifter og offentlige virksomheter.

Saksprotokoll

Kommuneplanmelding 2021

Arkivsak-dok. 21/11055
Saksbehandler Anne Cathrine Haugland

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommuneplanutvalget	16.06.2021	21/90
10 Havnestyret Arendal Havn KF	25.08.2021	21/43
2 Innvandrerrådet	24.08.2021	21/20
3 Rådet for personer med funksjonsnedsettelse	24.08.2021	21/33
4 Eldrerådet	24.08.2021	21/17
5 Ungdommens bystyre		
6 Komite for samfunnsutvikling	26.08.2021	21/34
7 Komite for oppvekst	26.08.2021	21/31
8 Komite for helse	26.08.2021	21/30
9 Bystyret	02.09.2021	21/147

Kommuneplanutvalget anbefaler at Arendal bystyre fatter følgende vedtak

Arendal bystyre tar Kommunplanmelding 2021 til orientering.

Bystyret har behandlet saken i møte 02.09.2021 sak 21/147

Møtebehandling

Saksordfører: Einar Krafft Myhren (SV)

Einar Krafft Myhren (SV) fremmet følgende tilleggs- og endringsforslag:

Pkt.1:

Tilleggsforslag (s.4)

Høye boligpriser kan på den annen side være negativt for tilflyttingen. Kommunen bør derfor søke å føre en politikk som ikke er med på å drive boligprisene opp.

Endringsforslag (s.5):

Økte boligpriser vil imidlertid også slå negativt ut for de som leier i dag. Dette er gjerne personer med lav inntekt. Kommunen bør derfor ha ekstra oppmerksomhet på denne gruppen.

Pkt.2:

«Anbefalinger» på s. 6 får følgende tillegg:

Det er et mål for Arendal kommune at en økende andel av husholdningene, spesielt i de lavere inntektsgruppene, skal eie sin egen bolig.

Pkt.3:

I «Anbefalinger» på s. 8 tas følgende setning ut:

«Det er fortsatt grunnlag for å gjøre endringer i barnehage- og skolestruktur uavhengig av etableringen.»

Pkt.4:

Under kulturkapitlet endres følgende avsnitt på s. 9 til:

«Tilflyttere fra utlandet eller større byer vil ha forventninger til at tilgangen til kulturtilbud som konserter, kunstutstillinger, teaterforestillinger, kulturskole og bibliotek er god, både i form av antall arrangementer, kvalitet og mangfold. Næringslivet vil også profitere på at tilflyttere med høy utdanning opplever kulturtilbudet her som attraktivt.

Pkt.5:

Siste avsnitt i «Anbefalinger» på s. 12 får følgende tillegg: «..., og få på plass en slik bypakke.»

Maurith Fagerland (FrP) fremmet følgende endringsforslag:

Ta ut følgende formulering fra planens side 12:

Arendal har mål om å være en 1,5 graders by i 2040. Innbyggere og virksomheter skal begrense sitt klimafotavtrykk i tråd med FNs klimaavtale, slik at Arendal ikke overstiger sin klimakvote på 1 tonn utslipp pr innbygger. Klima- og energiplanen for Arendal kommune angir de overordnede mål for kommunens reduksjon av energibruk og utslipp av klimagasser frem mot 2040. Kommunen kan ikke løfte oppgaven alene, derfor er samhandling med innbyggere, organisasjoner og næringsliv avgjørende. Miljøhensyn skal være overordnet prinsipp i all virksomhet og planlegging. Konsekvenser for klimaet skal belyses i alle politiske saksfremlegg.

Avsnittet erstattes med:

Arendal har mål om å være bevisst på menneskets fotavtrykk på jorden. Miljøhensyn skal være overordnet prinsipp i all virksomhet og planlegging.

Vanja Grut (Ap) fremmet følgende tilleggsforslag:

Arendal bystyre ber Arendal Eiendom KF sette i gang reguleringer av nye boligområder med sikte på å sikre attraktive boligtomter for alle innbyggerne. Samtidig som det settes i gang utvikling av Saltrød terrasse og Marisberg.

Jonny Ingebrigtsen (Rødt) fremmet følgende tilleggsforslag:

Fagbevegelsen er i Arendal en sentral samarbeidspartner i trepartssamarbeidet for å utvikle Arendal.

Knut Tveiten (Hp) og Vanja Grut (Ap) fremmet følgende tilleggsforslag:

Arendal bystyre ber rådmannen se på muligheter for fortetting og ny boligbygging rundt eksisterende og nedleggingstruede skoler som er spesielt egnet for barnefamilier.

Området rundt gamle E18 Molandsveien Longum – Brekka er et godt eksempel med nærhet til både batterifabrikk, Nesheim skole og Sam Eyde. Det har en god veistandard med gang og sykkelvei. Videre er det nær natur og bymark.

Andreas Arff (FrP) fremmet følgende endringsforslag:

Under inntektsside

Arendal kommune erkjenner at lave kostnader for å bo og etablere seg i Arendal vil gi positive synergier i form av økt næringslivs etableringer.

Under Skatt

Tekst erstattes med: Arendal kommune vil derfor jobbe for lavest mulige gebyrer knyttet til bolig og næringseiendommer, samt gradvis kutte eiendomsskatten til null.

Under punkt mobilitet.

Arendal kommune ønsker ikke en byvekstavtale som krever bompengefinansiering i Arendal.

Votering

Kommuneplanutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Einar Krafft Myhrens forslag punkt 1 fikk 18 (11 Ap, 2 SV, 1 Rødt, 1 MDG, 1 uavh., 1 Hp, 1 Dem) og falt mot 21 (8 H, 4 Sp, 4 FrP, 2 KrF, 1 V, 1 Hovelist, 1 Pp) stemmer.

Einar Krafft Myhrens forslag punkt 2 ble vedtatt med 35 (11 Ap, 8 H, 4 Sp, 2 SV, 2 KrF, 1 Hovelist, 1 MDG, 1 V, 1 Pp, 1 Hp, 1 Rødt, 1 Dem, 1 uavh.) mot 4 (4 FrP) stemmer.

Einar Krafft Myhrens forslag punkt 3 ble vedtatt med 23 (11 Ap, 4 Sp, 2 SV, 1 MDG, 1 Rødt, 1 Dem, 1 uavh., 1 Pp, 1 Hovelist) mot 16 (8 H, 4 FrP, 2 KrF, 1 V, 1 Hp) stemmer.

Einar Krafft Myhrens forslag punkt 4 ble enstemmig vedtatt.

Einar Krafft Myhrens forslag punkt 5 fikk 6 (2 SV, 1 V, 1 uavh., 1 MDG, 1 Rødt) og falt mot 33 (11 Ap, 8 H, 4 FrP, 4 Sp, 2 KrF, 1 Hovelist, 1 Pp, 1 Hp, 1 Dem) stemmer.

Maurith Fagerlands forslag fikk 6 (4 FrP, 1 Dem, 1 Pp) og falt mot 33 (11 Ap, 8 H, 4 Sp, 2 SV, 2 KrF, 1 Hovelist, 1 MDG, 1 V, 1 Hp, 1 Rødt, 1 uavh.) stemmer.

Vanja Gruts forslag ble enstemmig vedtatt.

Jonny Ingebrigtsens forslag ble vedtatt med 23 (11 Ap, 4 Sp, 2 SV, 1 KrF, 1 uavh., 1 MDG, 1 Rødt, 1 Hp, 1 Hovelist) mot 16 (8 H, 4 FrP, 1 Pp, 1 KrF, 1 Dem, 1 V) stemmer.

Vanja Grut og Knut Tveitens forslag ble enstemmig vedtatt.

Andreas Arffs forslag vedr. inntektsside fikk 19 (8 H, 4 FrP, 2 SV, 1 Hp, 1 Pp, 1 Dem, 1 Rødt, 1 MDG) og falt mot 20 (11 Ap, 4 Sp, 2 KrF, 1 V, 1 uavh., 1 Hovelist) stemmer.

Andreas Arffs forslag vedr. skatt fikk 15 (8 H, 4 FrP, 1 Hp, 1 Pp, 1 Dem) og falt mot 24 (11 Ap, 4 Sp, 2 SV, 2 KrF, 1 Hovelist, 1 MDG, 1 V, 1 Rødt, 1 uavh.) stemmer.

Andreas Arffs forslag vedr. mobilitet ble vedtatt med 26 (11 Ap, 6 H, 4 FrP, 1 Dem, 1 Rødt, 1 Hovelist, 1 Hp, 1 Pp) mot 13 (4 Sp, 2 H, 2 SV, 2 KrF, 1 V, 1 MDG, 1 uavh.) stemmer.

Bystyrets vedtak

Arendal bystyre tar kommuneplanmelding 2021 til orientering, med følgende tillegg og endringer:

«Anbefalinger» på s. 6 får følgende tillegg:

Det er et mål for Arendal kommune at en økende andel av husholdningene, spesielt i de lavere inntektsgruppene, skal eie sin egen bolig.

I «Anbefalinger» på s. 8 tas følgende setning ut:

«Det er fortsatt grunnlag for å gjøre endringer i barnehage- og skolestruktur uavhengig av etableringen.»

Under kulturkapitlet endres følgende avsnitt på s. 9 til:

«Tilflyttere fra utlandet eller større byer vil ha forventninger til at tilgangen til kulturtilbud som konserter, kunstutstillinger, teaterforestillinger, kulturskole og bibliotek er god, både i form av antall arrangementer, kvalitet og mangfold. Næringslivet vil også profitere på at tilflyttere med høy utdanning opplever kulturtilbudet her som attraktivt.

Arendal bystyre ber Arendal Eiendom KF sette i gang reguleringer av nye boligområder med sikte på å sikre attraktive boligtomter for alle innbyggerne. Samtidig som det settes i gang utvikling av Saltrød terrasse og Marisberg.

Fagbevegelsen er i Arendal en sentral samarbeidspartner i trepartssamarbeidet for å utvikle Arendal.

Arendal bystyre ber rådmannen se på muligheter for fortetting og ny boligbygging rundt eksisterende og nedleggingstruede skoler som er spesielt egnet for barnefamilier.

Området rundt gamle E18 Molandsveien Longum – Brekka er et godt eksempel med nærhet til både batterifabrikk, Nesheim skole og Sam Eyde. Det har en god veistandard med gang og sykkelvei. Videre er det nær natur og bymark.

Under punkt mobilitet:

Arendal kommune ønsker ikke en byvekstavtale som krever bompengefinansiering i Arendal.